

**Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет
ім. Олеся Гончара**

Факультет прикладної математики

П.А. Дзюба, Т.А. Зайцева

**ПОСІБНИК ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН В ВИЩІЙ ШКОЛІ»**

**Дніпропетровськ
Ліра 2015**

УДК 517

Д

Рецензенти: доктор технічних наук, професор В.П. Пошивалов
кандидат технічних наук, доцент А.П. Колодяжний

Д ____ Дзюба П.А. **Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі»** [Текст]: посіб. / П.А. Дзюба, Т.А. Зайцева,. – Д.: Ліра, -2015. – 24 с.

Уміщено теоретичні відомості з деяких розділів дисципліни **«Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі»**. Наведено завдання для самостійної роботи студентів.

Для студентів факультету прикладної математики ДНУ ім. О.Гончара, які навчаються за спеціальністю «Інформатика», а також за іншими спеціальностями галузі «Системні науки та кібернетика».

Навчально-методичний посібник може бути корисним для аспірантів і викладачів, які викладають фахові дисципліни в вищих навчальних закладах.

Тематичний план 2015 р.

(Протокол № 6 Засідання вченої ради Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара від 18 грудня 2014 року)

© П.А. Дзюба, Т.А. Зайцева 2015

ВСТУП

Необхідність реформування системи освіти України, її удосконалення і підвищення рівня якості є важливою проблемою, яка значною мірою обумовлюється процесами глобалізації та потребами формування позитивних умов для індивідуального розвитку людини. Ці процеси диктують необхідність гармонізації в галузі освіти з урахуванням вимог міжнародної та європейської систем стандартів та сертифікації.

У відповідності до сучасних соціальних замовлень підготовка фахівців вищої освіти повинна ґрунтуватися на методологічній основі. Магістри спеціальності «Інформатика», повинні володіти не тільки знаннями, вміннями і навичками творчої діяльності у відповідній галузі, а й уміти навчати інших, розробляти методологічні основи управління навчально-освітнім процесом у системі підготовки і перепідготовки кадрів. Підготовка сучасних спеціалістів високої кваліфікації потребує удосконалення змісту, форм і методів навчального процесу. Суспільству потрібен соціально мобільний фахівець, якого в змозі підготувати вищій навчальний заклад. Такі фахівці повинні володіти комплексом професійних знань, умінь та навичок. Тому підготовка викладачів вищих навчальних закладів має особливе значення.

Дисципліна «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі» забезпечує засвоєння студентами основних принципів, методів, форм організації, технологій виховної, навчальної, організаторської діяльності викладача у вищій школі.

Зміст дисципліни включає:

- теоретичні засади методики викладання у вищій школі;
- специфіку методів викладання у структурі процесу навчання у вищій школі;
- психолого-педагогічні умови впровадження освітніх технологій викладання фахових дисциплін у вищій школі;
- методичні основи викладання фахових дисциплін у вищій школі;
- методологічні основи викладання фахових дисциплін у вищій школі;
- дидактичні основи управління навчально-творчою діяльністю студентів.

Мета дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі»:

- надання магістрам спеціальності «Інформатика» цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактику підготовки фахівців вищої кваліфікації;
- розкриття концепції, основи теорії, методики і методології викладання фахових дисциплін у системі вищої школи;
- отримання базових знань структури вищої освіти в Україні у її порівнянні з національними системами вищої освіти у країнах Європи та основними принципами організації навчально-наукового процесу за Болонською системою;

- знання основних нормативів діяльності вищих навчальних закладів, структури і змісту галузевих стандартів вищої освіти України, навчальних планів з напрямку і спеціальності «Інформатика», галузі знань «Системні науки та кібернетика»;
- знання загальних питань методики проведення різних видів аудиторних навчальних занять, організації позааудиторної навчальної діяльності студентів;
- здійснення поточного та підсумкового контролю знань студентів;
- надання умінь підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів з фахових дисциплін.

На прикладі саме своєї спеціальності «Інформатика» студенти мають оволодіти наступними знаннями про:

- критерії відбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у вищій школі;
- між предметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами;
- сучасні інтерактивні методи навчання студентів;
- форми організації навчання студентів;
- норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів;
- специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі;
- особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі;
- психологічні особистісні якості викладача вищої школи, професійні вимоги до нього.

Студенти мають оволодіти вміннями:

- аналізу та впровадження у власну діяльність теоретично обґрунтованих положень – найсучаснішого педагогічного досвіду;
- застосування методів, прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів (бесіди, діалогу, дискусії, мозкової атаки, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо);
- планування структури, змісту, процесу організації лекції, лабораторного та практичного заняття;
- укладання текстів лекцій за планом;
- творчого проведення лабораторних та практичних занять;
- добирання оптимальної форми та методів педагогічної діяльності;
- застосування сучасних освітніх технологій;
- забезпечення виконання розвиваючої, координуючої, управлінської функції викладача вищого навчального закладу;
- здійснення саморозвитку, самоосвіти, самовиховання, самоорганізації.

1. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Основними нормативними документами програмно-методичного забезпечення навчального процесу є освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми, засоби діагностики і навчальні плани.

Так, наприклад, у навчальному процесі з підготовки за спеціальністю 8.04030201 «Інформатика» використовуються наступні документи:

- Освітньо-професійні програми підготовки магістра зі спеціальності 8.04030201 «Інформатика» схвалена та затверджена Вченою радою ДНУ ім. Олеся Гончара протокол №5 від 22.09.2012, підписана Ректором ДНУ ім. Олеся Гончара, та погоджена 6.12.2012 р. в Інституті інноваційних технологій і змісту освіти, в Департаменті вищої освіти МОНМС України, а також з науково-методичною комісією МОНУ;

- Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра зі спеціальності зі спеціальності 7.04030201 «Інформатика» схвалена та затверджена Вченою радою ДНУ ім. Олеся Гончара протокол №5 від 22.09.2012, підписана Ректором ДНУ ім. Олеся Гончара, та погоджена 6.12.2012 р. в Інституті інноваційних технологій і змісту освіти, в Департаменті вищої освіти МОНМС України, а також з науково-методичною комісією МОНУ;

- Засоби діагностики якості вищої освіти магістра зі спеціальності зі спеціальності 7.04030201 «Інформатика» схвалена та затверджена Вченою радою ДНУ ім. Олеся Гончара протокол №7 від 19.12.2013 р., підписана Ректором ДНУ ім. Олеся Гончара, та погоджена 14.04.2014 р. в Інституті інноваційних технологій і змісту освіти, в Департаменті вищої освіти МОНМС України, а також з науково-методичною комісією МОНУ.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу (ОКХ) є галузевим нормативним документом, в якому узагальнюється зміст вищої освіти, тобто відображаються цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначається місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих властивостей та якостей.

Цей стандарт є складовою галузевих стандартів вищої освіти, в якій узагальнюються вимоги з боку держави, світового співтовариства та споживачів випускників до змісту вищої освіти. ОКХ відображає соціальне замовлення на підготовку фахівця з урахуванням аналізу професійної діяльності та вимог до змісту вищої освіти з боку держави та окремих замовників фахівців.

ОКХ визначає галузеві кваліфікаційні вимоги до соціально-виробничої діяльності випускників вищого навчального закладу з певних спеціальностей певного освітньо-кваліфікаційного рівня та державні вимоги до властивостей та якостей особи, яка здобула певний освітній рівень відповідного фахового спрямування.

Стандарт використовується під час:

- визначення цілей освіти та професійної підготовки;
- розроблення складових галузевих стандартів вищої освіти (освітньо-професійна програма підготовки фахівців, засоби діагностики якості вищої освіти);
- визначення первинних посад випускників вищих навчальних закладів та умов їх використання;
- розроблення та корегування складових галузевих стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів (варіативні частини освітньо-кваліфікаційної характеристики, освітньо-професійної програми підготовки фахівців та засобів діагностики якості вищої освіти, навчальний план, програми навчальних дисциплін);
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- професійної орієнтації здобувачів фаху та визначення критеріїв професійного відбору;
- прогнозування потреби у фахівцях відповідного напрямку або спеціальності, а також освітньо-кваліфікаційного рівня, планування їх підготовки під час укладання договорів або контрактів щодо «замовлення» фахівців;
- розподілу та аналізу використання випускників вищих навчальних закладів.

Освітньо-професійна програма (ОПП) є галузевим нормативним документом, у якому визначається нормативний термін та зміст навчання, нормативні форми державної атестації, встановлюються вимоги до змісту, обсягу й рівня освіти та професійної підготовки фахівця відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня певного напрямку.

Цей стандарт є складовою галузевого стандарту вищої освіти і використовується під час:

- розроблення складової галузевого стандарту вищої освіти (засоби діагностики якості вищої освіти);
- розроблення складових стандартів вищої освіти вищих навчальних закладів (варіативні частини освітньо-професійної програми підготовки фахівців та засобів діагностики якості вищої освіти);
- розроблення навчального плану, програм навчальних дисципліні і практик.

Структурно-логічна схема підготовки – це наукове і методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми підготовки.

Зміст освіти складається з нормативної і вибіркової частин. Нормативна частина визначається відповідним державним стандартом освіти, вибіркова частина — вищим навчальним закладом.

Державний стандарт освіти – це сукупність норм, що визначають вимоги до відповідного освітнього (кваліфікаційного) рівня. У відповідності до державного стандарту навчання студентів ведеться за навчальним планом, що

складається на підставі типового навчального плану, затвердженого Міністерством освіти і науки України.

Навчальний план – це нормативний документ, що визначає перелік і обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять і їх обсяг, графік навчального процесу, форми і способи проведення поточного і підсумкового контролю.

Перелік дисциплін, розподіл їх за семестрами, час, відведений на їх викладання, визначається залежно від спеціальності, спеціалізації, кваліфікації майбутнього фахівця, а також від загальної тривалості часу навчання.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план. Нормативні навчальні дисципліни визначаються державним стандартом освіти. Дотримання їх назв і обсягу є обов'язковим для навчального закладу. Вибіркові навчальні дисципліни вводяться для поглибленої підготовки фахівців у визначеній сфері діяльності, ефективного використання можливостей конкретного навчального закладу. Робочі навчальні плани щорічно розглядаються на засіданнях науково-методичної комісії з наряду підготовки та удосконалюються. Це дає змогу глибше вивчити теорію та набути необхідні практичні навички майбутнім фахівцям. В планах передбачено удосконалення структурно-логічної схеми дисциплін, яке спрямоване на високу якість підготовки фахівців усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів.

2. НАВЧАЛЬНИЙ ГРАФІК ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКСИ ДИСЦИПЛІН (НМКД)

Навчальний графік — це інформаційно-розпорядчий документ, який визначає порядок і терміни проведення всіх видів навчальних занять у відповідності до навчального плану. Графік навчального процесу формує декан на основі навчального плану і закріплення дисциплін за кафедрами.

НМКД дисципліни складається з таких частин:

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Тексти лекцій.
4. Опорний конспект лекцій.
5. Інструктивно - методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять.
6. Індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів.
7. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять.
8. Контрольні роботи з дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу.
9. Методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання :курсівих робіт (проектів).

Місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст і вимоги щодо знань і умінь визначаються *навчальною програмою дисципліни*. Навчальна програма – це нормативний документ, який визначає зміст дисципліни, методи аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи студентів, форми контролю знань, а також відповідні літературні джерела для досягнення високої продуктивності навчального процесу. Типові навчальні програми розробляє науково-методичний центр вищої освіти разом з педагогічними колективами провідних вищих навчальних закладів. Для кожної навчальної дисципліни, що входить до освітньо-професійної програми підготовки, на підставі типової програми дисципліни і навчального плану вищим навчальним закладом (відповідною кафедрою) складається робоча навчальна програма дисципліни, що є нормативним документом вищого навчального закладу.

Програма складається ведучим викладачем з прив'язкою до конкретного потоку студентів, для яких викладається дана дисципліна.

Робоча навчальна програма дисципліни включає виклад конкретного змісту дисципліни, послідовність її вивчення, організаційні форми навчання, форми і способи поточного і підсумкового контролю, літературні джерела і технічні засоби навчання. Структурні складові робочої навчальної програми дисципліни: тематичний план, завдання для самостійної і індивідуальної роботи, методи поточного і підсумкового контролю, перелік навчально-методичної літератури і технічних засобів навчання. Вказуються форми (опрацювання лекційного матеріалу, самостійне вивчення окремих тем та питань на основі навчальної літератури, законодавчих та інструктивних матеріалів, виконання контрольних робіт, підготовка до заліків та екзаменів та ін.) та методи поточного контролю (опитування на семінарських і практичних заняттях, тестування та ін.).

Додається перелік літератури; підручники, навчальні посібники, законодавчі та інструктивні акти, наукова література, статті в науковій та періодичній пресі.

Тексти лекцій подаються при відсутності підручників та навчальних посібників. Вони можуть бути віддруковані або можуть зберігатись на дискетах і друкуватись за вимогою.

Опорний конспект лекцій призначається для сумісного опрацювання навчальної дисципліни в тандемі лектор – студент і складається з двох основних розділів: тезисний конспект лекції, міні лексикон, куди входить короткий перелік дефініцій основних понять і термінів з дисципліни. Опорний конспект передбачає застосування технічних засобів навчання, підготовку візуального супроводження тем лекцій, контрольні й проблемні блоки перевірки знань тощо.

Інструктивні методичні матеріали з практичних і лабораторних занять (інструкції до виконання лабораторного практикуму, методичні вказівки до виконання практичних завдань з дисципліни) – видаються окремими брошурами у кількості, необхідній дня забезпечення навчальною процесу.

Індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів включають тематику, змістовну частину та методичні вказівки до виконання контрольних робіт для студентів заочної форми навчання, завдання для поточного та підсумкового контролю засвоєння матеріалу, передбаченого навчальним планом для самостійного опрацювання студентами.

Контрольні завдання до практичних і лабораторних занять – це, наприклад, тести для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, набори завдань різної складності для оцінювання рівня засвоєння матеріалу, завдання для контролю підготовленості студентів до конкретної лабораторної роботи тощо.

Контрольні роботи з дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу, розробляються для:

- комплексної перевірки знань студентів при проведенні наскрізного контролю якості підготовки фахівців або акредитації спеціальності і включають основні питання дисципліни, що входять до робочої програми;

- визначення залишкових знань студентів з метою контролю якості засвоєння матеріалу дисципліни після її вивчення.

Методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт.

Структурою методичних вказівок до написання курсових робіт повинно передбачатися наступне:

Вступ.

I. Розкриття значення курсової роботи у вивченні дисципліни.

II. Основні етапи виконання курсової роботи.

1. Тема, обсяг виконання курсової роботи.

2. Складання первинного плану - схеми курсової роботи.

3. Підбір літератури та інших матеріалів і джерел, складання бібліографії.

4. Вивчення літературних, статистичних та інших джерел, відбір матеріалу та його конспектування.

5. Написання першого варіанта (чернетки) тексту роботи та основні вимоги до її змісту.

6. Подання роботи на кафедру для перевірки, висновки керівника.

7. Захист курсових робіт перед комісією.

III. Типові помилки студентів при написанні курсової роботи.

IV. Тематика курсових робіт відповідно до програми дисципліни

У цьому розділі з кожної групи тем подаються зразки плану, яким передбачено вступ та основні питання теми і висновки. Рекомендується для виконання перелік основних графічних робіт (таблиць, діаграм, схем тощо),

Для кожної групи тем подаються методичні вказівки щодо конкретного розкриття кожного із питань. Після методичних вказівок наводиться список літератури з кожної групи тем.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЗІ СТУДЕНТАМИ

На основі навчальної діяльності (пізнавальної, творчої, наукової, самостійної тощо) у студентів з'являється визначене ставлення до різних навчальних предметів. Щоб студенти успішно оволоділи знаннями, вміннями та навичками, викладачеві необхідно організувати навчальний процес у відповідності до сучасних принципів мотивації і потреб особистості. Основними факторами, які мотивують студентів до високопродуктивної навчально-творчої діяльності, є: важливість предмета для професійної підготовки і усвідомлення теоретичної та практичної значущості тематики занять; усвідомлення студентом найближчих і кінцевих цілей навчання; висока педагогічна майстерність викладання дисципліни (емоційна форма викладання навчального матеріалу, демонстрація викладачем перспективних напрямів розвитку наукових ідей у певній галузі, вирішення завдань, що створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності); особистісні взаємовідносини (антипатія чи симпатія) з викладачем даного предмета тощо. Навчальний процес у вищих навчальних закладах здійснюється в таких формах: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи. Основними видами навчальних занять у вищому навчальному закладі є: лекції, лабораторні та практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації. Інші види навчальних занять визначаються залежно від цілей і змісту навчання у порядку, встановленому вищим навчальним закладом. Законом України «Про вищу освіту» (ст. 50) передбачається вільний вибір методів та засобів навчання в межах затверджених навчальних планів.

Лекція – основна форма проведення навчальних занять у вищому навчальному закладі, яка призначена для засвоєння теоретичного матеріалу. Як правило, лекція охоплює основний теоретичний матеріал окремої чи декількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою. Можливе читання проблемних лекцій. За змістом і формою представлення інформації лекції поділяють на такі види: проблемні, інформаційні, підсумкові, консультаційні (оглядові), а за типом їх подачі слухачам – монологи (без акценту на реакцію аудиторії); діалоги (постійна взаємодія зі слухачами); дискусії (розкриття протиріч у ході лекції).

Звичайно підготовка до лекції включає складання плану і період збирання інформації. Після цього лектор структурує матеріал і визначає час на його викладання. Лектору потрібно ретельно готуватися і відразу намітити: головні проблемні аспекти, змістовні елементи, технологічність викладання матеріалу, порядок і форми завершення лекції. При цьому бажано добирати приклади з практики і «моменти розрядки» (психологічного розвантаження аудиторії). Особливу увагу слід звернути на підбір наочних засобів.

Крім матеріалу, викладеного в письмовій формі, існує експромт викладача, тобто ті факти, що згадуються за аналогією в процесі викладання

основного матеріалу. Звідси висновок: викладач повинен знати більше, ніж планує викласти за планом чи програмою.

У лекції визначальним є зміст. Мова не повинна бути складною. Говорити потрібно просто, переконливо, відверто, зрозуміло. Залежно від мети лекції коригується структура і метод подачі матеріалу, уточнюється план, відбираються необхідні аргументи.

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальне закріплення студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, в результаті чого формуються уміння і навички практичного застосування знань теоретичного матеріалу шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Лабораторні заняття проводяться відповідно до розробленого тематичного плану й охоплюють весь матеріал. Перелік тем лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Проведення лабораторного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі, практичних завданнях різної складності; наочному матеріалі; методичних вказівках; засобах оргтехніки.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення, рішення завдань з їх обговоренням і оцінюванням результатів. Оцінки, отримані студентом на окремих практичних заняттях, враховуються при виставлянні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Практичне заняття повинно формуватися у відповідності з наступною схемою: мета, вихідні дані, методичні вказівки, алгоритм рішення, завдання для самостійної роботи (за аналогією з розглянутим раніше алгоритмом), контрольні запитання студентам для закріплення матеріалу, оцінювання рівня сформованості умінь, обговорення ходу заняття і питання до викладача, видання домашнього завдання студентам.

У структурі лабораторних та практичних занять самостійна робота домінує. Викладач бере участь на стадії постановки завдання, при розробленні методичних вказівок і здійснює контроль. При цьому і практична робота з фахової дисципліни для студентів спеціальності «Інформатика» може бути організована за допомогою комп'ютерів з використанням спеціалізованих прикладних програм.

4. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Методологія процесу навчання та, відповідно, оцінювання знань студента в кредитно-модульній системі (КМС), полягає у його переорієнтації із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму навчання та на організацію самоосвіти студента.

Усі світові та пропоновані останнім часом національні стандарти в основу навчання кладуть самостійну, творчу роботу того, хто навчається. На цьому принципі базуються і новітні, зокрема інформаційні, технології навчання. У структурі навчального навантаження студента за системою ЄСПК індивідуальна робота також розглядається як один із основних компонентів навчальної діяльності і повинна займати значну частину його навчального навантаження.

Індивідуальна робота студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність. Індивідуальні заняття проводяться під керівництвом викладача у поза аудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою з урахуванням потреб і можливостей студента. Організація та проведення індивідуальних занять доручається найбільш кваліфікованим викладачам. Індивідуальні заняття на молодших курсах спрямовуються здебільшого на поглиблення вивчення студентами окремих навчальних дисциплін, на старших вони мають науково-дослідний характер і передбачають безпосередню участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань.

Індивідуальні заняття з певної навчальної дисципліни проводяться з одним або декількома студентами за окремим графіком, затвердженим деканом факультету. Контроль за дотриманням графіка покладається на деканат факультету.

До основного виду індивідуальних занять відносяться *консультації*. Вони можуть бути індивідуальними або груповими і проводитися з метою надання студентам відповідей на окремі теоретичні чи практичні питання або для пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. У процесі консультацій допускається діагностичне тестування знань студентів (як правило, машинне) для виявлення ступеня засвоєння окремих теоретичних положень, теорій, закономірностей, рівня сформованості практичних умінь і навичок та перевірки ефективності прийомів і методів навчання, використовуваних під час аудиторних занять.

Важливою формою організації навчання є *індивідуальні завдання*. Вони мають на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці (розрахунково-графічні, розрахункові, аналітичні, контрольні роботи, у т. ч. – курсові роботи чи проекти).

Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. У тих випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання можуть залучатися кілька студентів, у тому числі студенти, які навчаються на різних факультетах і спеціальностях.

Дуже продуктивним різновидом індивідуальних занять є *індивідуальні навчально-дослідні завдання* (ІНДЗ), які відповідають інноваційним технологіям

навчання). ІНДЗ - вид поза аудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького чи проектно-конструкторського характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Курсова робота – один із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, має на меті не лише поглиблення, узагальнення і закріплення знань студентів з нової фахової навчальної дисципліни, а й застосування їх при вирішенні конкретного фахового завдання і вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, лабораторним обладнанням, використовуючи сучасні інформаційні засоби та технології. Курсова робота є окремим кредитом фахової навчальної дисципліни і оцінюється як самостійний вид навчальної діяльності студента.

За час навчання студент бакалавр повинен виконати 4 курсові роботи з навчальних фахових дисциплін, які є базовими для відповідної спеціальності.

Тематика курсових робіт пропонується випусковою кафедрою згідно зі змістом і завданнями фахової навчальної дисципліни. Вона повинна бути актуальною і тісно пов'язаною із вирішенням практичних фахових завдань.

Студентам надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку. Студенти також можуть пропонувати свої теми.

Керівництво курсовими роботами здійснюють, як правило, викладачі зі вченими званнями чи науковими ступенями, які мають досвід науково-педагогічної і практичної роботи.

Захист курсової роботи проводить комісія у складі трьох викладачів кафедри, у тому числі керівника курсової роботи.

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за багатобальною, національною шкалами та шкалою оцінювання ЄСПК.

Дипломна робота — це індивідуальне завдання науково-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, яке виконує студент на завершальному етапі навчання за відповідною ОПП і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати при розв'язанні конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань та для магістра містить елементи наукової новизни в цій галузі знань або напрямку практичної діяльності..

Керівники дипломних робіт призначаються з числа викладачів, зі вченими званнями чи науковими ступенями. Коли робота має прикладний характер, до керівництва її виконанням можуть залучатися висококваліфіковані фахівці відповідної галузі.

Студенту надається право запропонувати свою тему випускної роботи з обґрунтуванням доцільності її розробки. У таких випадках перевага надається темам, які продовжують тематику виконаної курсової роботи або безпосередньо пов'язані з місцем майбутньої професійної діяльності випускника.

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача.

Зміст самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається робочою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, інтерактивними навчально-методичними комплексами дисциплін, обчислювальною технікою тощо.

Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

5. КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ ТА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТА

Контрольні заходи якості підготовки фахівців в університеті є необхідним елементом зворотного зв'язку в навчальному процесі. Вони забезпечують визначення рівня досягнення завдань навчання і дозволяють коригувати, при потребі, хід навчального процесу.

В університеті використовуються такі види контролю: поточний, модульний та підсумковий.

Поточний контроль здійснюється у формі опитування та перевірки результатів виконання різноманітних індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, розрахункових тощо), виконання лабораторних робіт, виступів на практичних заняттях тощо. При цьому контроль засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом, обов'язково завершується оцінкою.

Модульний контроль є узагальнений підсумок поточного контролю.

Підсумковий контроль включає семестровий та державний контроль.

Семестровий екзамен – форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр. Складання екзамену здійснюється під час екзаменаційної сесії за розкладом. Він передбачає обов'язкову присутність студента.

З метою забезпечення об'єктивності оцінок та прозорості контролю набутих студентами знань та вмінь, семестровий контроль здійснюється в університеті в письмовій формі або з використанням комп'ютерних технологій.

Семестровий диференційований залік – форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять (тощо) та самостійної роботи

при виконанні індивідуальних завдань (розрахунково-графічних робіт, рефератів тощо). Він не передбачає обов'язкової присутності студента і виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, визначені робочою навчальною програмою дисципліни, та отримав позитивні підсумкові модульні рейтингові оцінки за кожен з модулів. Але викладач для уточнення окремих позицій має право провести зі студентом співбесіду, експрес-контроль тощо.

Державна атестація студентів проводиться в університеті у формі державного екзамену, захисту дипломних робіт, як це передбачено державними стандартами освіти (ОПП).

Виконання та захист дипломних робіт є заключним етапом навчання студента за відповідною ОПП і має на меті систематизувати, закріпити і розширити теоретичні знання і практичні навички у вирішенні професійних завдань, а також визначити відповідність рівня його підготовки вимогам ОКХ фахівця з відповідною вищою освітою певної спеціальності.

Навчальний процес з дисципліни стає повністю відкритим для студентів та має демократичний характер, що дозволяє кожному обирати рівень навчання та спосіб одержання підсумкової оцінки з дисципліни, постійно контролювати свій рівень підготовки, вносити своєчасні корективи в навчальну роботу. Індивідуалізується процес навчання, а вимоги, що висуваються, відповідають здібностям студентів, що скасовує порівняльний підхід у навчанні та оцінці їх роботи. Рейтингова система оцінювання (PCO) робить систему оцінювання більш гнучкою та об'єктивною, забезпечує змагальність навчання та здорову конкуренцію між студентами у навчанні.

У Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара розроблено і діє «Положення про кредитно-модульну систему навчання», де визначена рейтингова 100-бальна система оцінки знань та вмінь студентів (PCO). (затверджене наказом ректора ДНУ від 09.11.2006 р. №1191 зі змінами згідно наказу від 11.10.2012 р. №606). На початку семестру до відома усіх студентів доводиться структура PCO з усіх дисциплін робочого навчального плану на цей семестр.

Відповідно до видів контролю набутих студентом знань та вмінь PCO передбачає використання всіх видів рейтингових оцінок.

Поточна модульна рейтингова оцінка (ПМРО) складається з балів, що студент отримує за навчальну діяльність протягом засвоєння певного змістового модуля – виконання та захист індивідуальних завдань, лабораторних робіт, виступи на семінарських заняттях тощо. За несвоєчасне виконання та захист індивідуальних завдань, пропуски практичних та семінарських занять можуть бути передбачені штрафні (зі знаком «мінус») бали, які студент повинен компенсувати додатковою роботою.

Контрольна модульна рейтингова оцінка (КМРО) визначається (у балах та за національною шкалою) за результатами виконання модульної контрольної роботи з певного модуля.

Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка визначається (у балах та за національною шкалою) як сума підсумкових модульних рейтингових оцінок, отриманих за засвоєння всіх модулів навчальної дисципліни.

Екзаменаційна рейтингова оцінка визначається (у балах та за національною шкалою) за результатами виконання екзаменаційних завдань (або без екзамену – за позитивними підсумками поточного та модульного контролю протягом семестру).

Залікова рейтингова оцінка визначається (у балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

Загальна підсумкова семестрова рейтингова оцінка є сумою, підсумкової семестрової модульної та екзаменаційної (залікової – у випадку диференційованого заліку) рейтингових оцінок (у балах, за національною шкалою та за шкалою ЄСПК). Ця оцінка заноситься до додатку до диплому, якщо дисципліна викладається протягом одного семестру.

Загальна підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни, що викладається протягом декількох семестрів, визначається із загальних підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах відповідно до «ваги» кожного семестру в загальному обсязі дисципліни з наступним її переведенням у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄСПК. Ця загальна підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до додатку до диплому.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ВИКЛАДАЧА

Робочий час викладачів вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації відповідно до «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України (№ 161 від 2 червня 1993 р.), визначається обсягом їх навчальної, методичної, наукової й організаційної роботи.

Види навчальних занять, що входять до навчального навантаження науково-педагогічного працівника відповідно до його посади, встановлює вищий навчальний заклад в індивідуальному плані викладача.

Види навчальних занять, що входять до обов'язкового обсягу навчального навантаження викладача відповідно його посаді, встановлює кафедра. Планування робочого часу викладачів здійснюється на поточний навчальний рік і відбивається в індивідуальному робочому плані.

Обов'язковий, мінімальний чи максимальний обсяг навчального навантаження викладача в межах його робочого часу встановлює вищий навчальний заклад з урахуванням виконання ним інших обов'язків (методичних, наукових, організаційних). За необхідності викладач може бути залучений до проведення навчальних занять поза обов'язковим обсягом навчального навантаження, визначеного індивідуальним планом, у межах свого робочого часу. Графік робочого часу викладача визначається розкладом аудиторних навчальних занять і консультацій, розкладом контрольних заходів та інших видів робіт,

передбачених індивідуальним планом викладача. Види і час виконання робіт визначається в порядку, установленому вищим навчальним закладом.

Обсяг навчальної роботи розраховується на основі норм часу, що є обов'язковими. Для різних видів робіт норми часу встановлені у конкретних цифрах у визначених межах з максимальним обмеженням. Конкретні норми часу визначаються з урахуванням специфіки видів діяльності й особливостей викладання навчальної дисципліни.

Методична, наукова й організаційна робота викладачів планується в індивідуальному плані викладача на навчальний рік із конкретизацією обсягів і очікуваних результатів. Перелік основних видів методичної, наукової й організаційної роботи викладачів вищих навчальних закладів має орієнтований характер і за рішенням кафедри може уточнюватися.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Надайте загальну характеристику змісту підготовки фахівця за спеціальністю «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
2. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
3. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
4. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
5. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Програмування»
6. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Програмне забезпечення»
7. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Методика викладання математики та інформатики».
8. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «...» (за власним вибором).
9. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Програмування».
10. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «Програмування».
11. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Програмування».
12. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Програмне забезпечення».
13. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «Програмне забезпечення».
14. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Програмне забезпечення».

15. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Методика викладання математики та інформатики».
16. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «Методика викладання математики та інформатики».
17. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Методика викладання математики та інформатики».
18. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «...» (за вибором студента).
19. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «...» (за вибором студента).
20. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «...» (за вибором студента).

8. СПИСОК ПИТАНЬ

1. Організація навчального процесу у вищій школі, його структура.
2. Освітні інноваційні технології в системі вищої школи України.
3. Концепція підготовки фахівців спеціальності «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
4. Проблеми формування новітнього наукового мислення майбутнього фахівця спеціальності «Інформатика».
5. Професійно-кваліфікаційна модель магістра спеціальності «Інформатика» галузі «Системні науки та кібернетика»
6. Підходи до відбору змісту фахової дисципліни у вищій школі.
7. Особливості побудови навчальних планів та програм фахових дисциплін в вищій школі.
8. Лекція – одна з провідних форм навчання у вищій школі.
9. Види лекцій, їх структура, загальні вимоги до проведення лекційних занять.
10. Слабкі та сильні сторони лекційних занять при викладанні фахових дисциплін, вимоги та рекомендації щодо їх проведення.
11. Лабораторні та практичні заняття у вищій школі.
12. Умови ефективності проведення лабораторних та практичних занять з фахових дисциплін
13. Типи лабораторних та практичних занять, критерії аналізу їхньої організації.
14. Педагогічне консультування при викладанні фахових дисциплін в вищій школі
15. Використання інтерактивних форм і методів навчання при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
16. Застосування активних методів навчання з фахових дисциплін в вищій школі.
17. Розвиток критичного та творчого мислення студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
18. Особливості та умови ефективної організації самостійної роботи студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.

19. Система контролю в навчальному процесі вищої школи.
20. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.
21. Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) та його складові.
22. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки бакалавра спеціальності «Інформатика».
23. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) бакалавра спеціальності «Інформатика».
24. Засоби діагностики (ЗД) бакалавра спеціальності «Інформатика».
25. Навчальний план бакалавра спеціальності «Інформатика», його структура і порядок реалізації.
26. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки спеціаліста спеціальності «Інформатика».
27. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) спеціаліста спеціальності «Інформатика».
28. Засоби діагностики (ЗД) спеціаліста спеціальності «Інформатика».
29. Навчальний план спеціаліста спеціальності «Інформатика», його структура і порядок реалізації.
30. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки магістра спеціальності «Інформатика».
31. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) магістра спеціальності «Інформатика».
32. Засоби діагностики (ЗД) магістра спеціальності «Інформатика».
33. Навчальний план магістра спеціальності «Інформатика», його структура і порядок реалізації.
34. Графік навчального процесу, його роль і порядок складання.
35. Робоча програма фахової дисципліни. та її складові.
36. Порядок розробки робочої програми фахової дисципліни.
37. Тематичний план, його зміст і порядок затвердження.
38. Основні функції та принципи організації моніторингу якості знань, умінь, навичок при викладанні фахових дисциплін в вищій школі..
39. Види і форми організації перевірки студентів.
40. Кредитно-модульна система оцінювання студентів у вищій школі.
41. Застосування методів науково-педагогічного дослідження у вищій школі.
42. Критерії оцінювання якості проведення іспитів і заліків.
43. Мета і завдання курсової та дипломної робіт.
44. Структура курсової та дипломної робіт. Вимоги до оформлення курсових і дипломних робіт.
45. Організація роботи студента над курсовою та дипломною роботами.
46. Мета і завдання самостійної роботи студентів.
47. Форми самостійної роботи студентів.
48. Управління самостійною роботою студентів в ході вивчення фахової дисципліни.
49. Індивідуалізація самостійної роботи студентів.
50. Науково-дослідна робота студентів та її завдання.

51. Форми науково-дослідної роботи студентів.
52. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі
53. Роль викладача вищої школи в якійсній підготовці майбутніх фахівців спеціальності «Інформатика».
54. Сутність, специфіка, структурні компоненти педагогічної діяльності викладача вищої школи.
55. Принципи, форми організації моніторингу якості освіти.
56. Види і форми перевірки знань студентів вищої школи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авдєєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів /А.П.Авдєєнко, Л.В.Дементій, О.Є.Поляков; /Проблеми освіти.-К.-2001.-Вип.24.– С. 108-111
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник.– К.:Либідь, 1998.– 560 с.
3. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228с.
4. Барбашова І.А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 126с.
5. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Либідь, 2005.- 252
6. Бордовская Н.В. Педагогика: Учебник для вузов /Н.В.Бордовская, А.А.Реан. – СПб: Питер, 2000.– 304 с.
7. Вишневський О І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / О. І. Вишневський . - Вид. 3-є, доопрац. і допов. - К. : Знання, 2008. - 568
8. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С.Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. - 320 с.
9. Вітвицька, С С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2005. - 398 с .
- 10.Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи. За модульною системою навчання. – К., 2005.- 395 с.
- 11.Волкова Н.П Педагогіка.- К.: 2003.-575 с.
- 12.Голік О.Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: Навч. посібник – Донецьк: Вид-во "Ноулідж" (донецьке відділення), 2010. – 242
- 13.Гончаренко О. М. Права людини в Україні: навч. посіб. / О. М. Гончаренко.- К.: Знання, 2008. – 207 с.
- 14.Дидактика современной школы /Под ред. В.А.Онищука.- К.: Рад. Школа, 1987.- 350 с.

15. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / авт. кол.; за ред. М.Л. Смульсон. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с.
16. Зеленський К.В. Рейтинг як форма індивідуального підходу до всебічного розвитку особистості / К.В.Зеленський, В.І.Козак, О.В.Синишин; /Нові технології навчання.-К.-2001.-Вип. 30.– С. 166-170
17. Законодавство України про працю : Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик.- К.: Атіка, 2003. – 944 с
18. Загальноєвропейський простір вищої освіти — досягнення цілей: Комюніке конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Берген, 19—20 травня 2005 р. // Освіта України.— № 50. — 2005. — С. 5. — 2 лип. 2005.
19. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. — 2004. — № 5—6. — С. 54—61.
20. Кайданова Л. Г., Мнушко З.М. Модульна технологія навчання. Навч.-метод. Посібник.- Харків.: Золоті сторінки, 2002.- 83 с.
21. Колот А. М. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. — 2004. — Вип. № 37. — С. 3—21.
22. Кремінь В. Філософія освіти ХХІ століття // Урядовий кур'єр. — 2003. — № 23. — С. 6—7. — 6 лют.
23. Левківський К. М., Сухарніков Ю. В. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. — № 5—6, 2004, С. 89.
24. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи.- К.: Знання, 2009.- 387 с.
25. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник.- К.: Знання, 2005.- 485 с.
26. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. посібник / С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670с.
27. Малафійк, І. В. Дидактика : навч. посіб. / І. В.Малафійк. - К. : Кондор, 2005. - 400 с.
28. Мистецтво бути викладачем: Практич. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”.— 2003.— 144с.
29. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. - К.: ЧП, 2007. - 211 с.
30. Нагаєв В. М. Ефективність підготовки кадрів за модульно-рейтинговою технологією. Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання «Модуль-2001» // Проблеми сучасного мистецтва і культури»: 36. наук. пр. — К.: Науковий світ, 2001. —С 255—261.

31. Ніколаєнко С. Вища освіта і наука — найважливіші сфери відповідальності громадського суспільства та основа інноваційного розвитку // Освіта України. — 2005. — № 24. — С. 4—8. — 29 бер.
32. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. - вип. 61 / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України; редкол.: О.П. Гребельник, Я.Я. Болюбаш, І.А. Шелест та ін. — К., 2010. — 185с
33. Ортинський В Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — К. : Центр учбової літератури, 2009. — 472 С.
34. Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі.- К., 2000.
35. Уліщенко, Андрій. Розвиток креативних якостей педагога в системі підвищення кваліфікації / А. Уліщенко // Освіта і управління. - 2009. - № 1. - С. 126-130. - Библиогр.: с. 130
36. Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи: Навчально- метод. посібник. Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / За ред. Панькова А.І. - Одеса, 2002 - С.424
37. Щекатунова, Г. Моніторинг педагогічних нововведень / Г. Щекатунова // Рідна школа. - 2009. - № 4. - С. 14-17.
38. Щербань П. М. Прикладна педагогіка.- К.: Вища школа, 2002.- 212
39. Ярощук Л.Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: Навчальний посібник. — Луцьк, 2010. — 308с.
40. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник / В. В. Ягупов. — К.: Либідь, 2003. — 560 с.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	5
2. НАВЧАЛЬНИЙ ГРАФІК ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ КОМПЛЕКСИ ДИСЦИПЛІН (НМКД).....	7
3. ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРНОЇ РОБОТИ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ЗІ СТУДЕНТАМИ.....	10
4. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	11
5. КОНТРОЛЬ УСПІШНОСТІ ТА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТА	14
6. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ВИКЛАДАЧА.....	16
7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	17
8. СПИСОК ПИТАНЬ.....	18
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	20

Навчальне видання

Дзюба Петро Анатолійович
Зайцева Тетяна Анатоліївна

**Посібник до вивчення дисципліни
«Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі»**

Навчальний посібник

Редагування та коректура авторів

**Комп'ютерна верстка Т.А. Зайцева
Дизайн обложки Гриманов М.А.**

Підписано до друку --.--.15. Формат 60x84/16. Папір друкарський. Друк плоский.
Ум. друк. арк. 4,2. Ум. фарбовідб. 4,2. Обл.-вид. арк. 3,5. Тираж 100 пр. Зам. №

Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДП № 14 від 13.07.2000 р.

Типографія «Ліра», 49038, Україна, м. Дніпропетровськ, пл. Десантників, 1,
тел.(056)721-92-60, 721-92-63, E-mail: liraLtd@ukr.net